

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

12 janvier 2021

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le titre préliminaire
du Code de procédure pénale
en ce qui concerne la réserve de plein droit
des intérêts civils**

(déposée par Mme Marijke Dillen et consorts)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

12 januari 2021

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de voorafgaande titel
van het Wetboek van Strafvordering
wat het van rechtswege aanhouden
van de burgerlijke belangen betreft**

(ingediend door mevrouw Marijke Dillen c.s.)

RÉSUMÉ

Le juge saisi d'une action publique peut réserver les intérêts civils, même en l'absence de constitution de partie civile, si la cause n'est pas en état d'être jugée quant à ces intérêts. Cette réserve n'est toutefois pas automatique: le juge pénal doit juger s'il y a lieu de la formuler.

Si le juge omet à tort de réserver d'office les intérêts civils, soit par oubli, soit parce que cela ne lui paraît pas nécessaire au moment où il statue sur l'action publique, la personne qui estime pouvoir se prétendre personnellement lésée par l'infraction doit saisir – à ses frais – les juridictions civiles.

De l'avis du procureur général près la Cour de cassation, la discrimination qui en résulte est injustifiée. C'est pourquoi, dans le rapport annuel de la Cour pour l'année 2019, il propose que les intérêts civils soient réservés non plus d'office, mais de plein droit. Cette proposition modifie la législation en ce sens.

SAMENVATTING

De rechter bij wie een straffordering aanhangig is gemaakt, kan de burgerlijke belangen aanhouden, zelfs bij ontstentenis van burgerlijke partijstelling, wanneer de zaak wat die belangen betreft niet in staat van wijzen is. Dit geschiedt niet automatisch: de strafrechter moet beoordelen of er grond bestaat om het uit te spreken.

Wanneer de rechter ten onrechte verzuimt de burgerlijke belangen ambtshalve aan te houden – hetzij omdat hij dat vergeet te doen, hetzij omdat hij het niet noodzakelijk acht op het ogenblik waarop hij over de straffordering uitspraak doet – moet de persoon die meent dat hij door het misdrijf persoonlijk werd benadeeld de zaak daartoe – op eigen kosten – bij de burgerlijke rechtbank aanhangig maken.

Het daaruit voortvloeiende verschil in behandeling lijkt de procureur-generaal van Hof van Cassatie niet gerechtvaardigd. In het jaarverslag 2019 van het Hof stelt hij daarom voor dat burgerlijke belangen niet langer ambtshalve, maar van rechtswege worden aangehouden. Dit voorstel wijzigt de wetgeving ter zake in die zin.

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	: Parti Socialiste
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
CD&V	: Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	: Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	: socialistische partij anders
cdH	: centre démocrate Humaniste
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	: Indépendant – Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkorting bij de numering van de publicaties:	
DOC 55 0000/000	Document de la 55 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi	DOC 55 0000/000	Parlementair document van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beige gekleurd papier)

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Dans la rubrique “Article 4, alinéa 2, de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale”, le procureur général près la Cour de cassation a écrit dans le rapport annuel de la Cour pour l’année 2019:

L’article 4, alinéa 2, du titre préliminaire du Code de procédure pénale dispose que *“le juge saisi de l’action publique réserve d’office les intérêts civils, même en l’absence de constitution de partie civile, si la cause n’est pas en état d’être jugée quant à ces intérêts”*.

La réserve des intérêts civils n’est nullement un automatisme: le juge pénal doit juger s’il y a lieu de la formuler. Si elle ne doit pas être nominative ou se référer à un dommage déterminé, les juges n’en doivent pas moins la constater explicitement: elle n’a *pas lieu de plein droit*, n’est pas une obligation et doit, dès lors, apparaître dans le jugement qui règle définitivement l’action publique.

Il en résulte que lorsque le juge omet à tort de réserver d’office les intérêts civils, soit par oubli, soit parce que cela ne lui paraît pas nécessaire au moment où il statue sur l’action publique, la personne qui estime pouvoir se prétendre personnellement lésée par l’infraction ne peut ensuite, en application de l’alinéa 3 de cette disposition, obtenir sans frais que la juridiction qui a statué sur l’action publique statue sur les intérêts civils mais devra saisir les juridictions civiles.

La discrimination qui en résulte paraît injustifiée.

Par conséquent, l’article 4, alinéa 2, précité pourrait, selon le procureur général, être adapté comme suit:

“Bij de uitspraak over de strafvordering worden de burgerlijke belangen ambtshalve aangehouden, zelfs bij ontstentenis van burgerlijke-partijstelling, indien de zaak wat die belangen betreft niet in staat van wijzen is”. (version néerlandaise du rapport annuel 2019, p. 114).

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Onder de rubriek “Artikel 4, tweede lid, van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering” schreef de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie in de Nederlandstalige versie van het jaarverslag van het Hof voor het jaar 2019:

“Artikel 4, tweede lid, van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dat *“de rechter bij wie de strafvordering aanhangig is gemaakt, ambtshalve de burgerlijke belangen aanhoudt, zelfs bij ontstentenis van burgerlijke partijstelling, wanneer de zaak wat die belangen betreft niet in staat van wijzen is”*.

Het aanhouden van de burgerlijke belangen geschiedt geenszins automatisch: de strafrechter moet beoordelen of er grond bestaat om het uit te spreken. Hoewel het aanhouden van de burgerlijke belangen niet met vermelding van namen dient te worden uitgesproken of naar een welbepaalde schade hoeft te verwijzen, moeten de rechters het niettemin uitdrukkelijk vaststellen: het geschiedt *niet van rechtswege*, het is geen verplichting en het moet, bijgevolg, in het vonnis staan dat de strafvordering definitief regelt.

Uit het voorgaande volgt dat wanneer de rechter ten onrechte verzuimt de burgerlijke belangen ambtshalve aan te houden – hetzij omdat hij dat vergeet te doen, hetzij omdat hij het niet noodzakelijk acht op het ogenblik waarop hij over de strafvordering uitspraak doet -, de persoon die meent dat hij door het misdrijf persoonlijk werd benadeeld daarna niet kosteloos, met toepassing van het derde lid van die bepaling, kan verkrijgen dat het gerecht dat over de strafvordering uitspraak heeft gedaan, over de burgerlijke belangen uitspraak doet, maar dat hij de zaak daartoe bij de burgerlijke rechtbank aanhangig moet maken.

Het daaruit voortvloeiende verschil in behandeling lijkt niet gerechtvaardigd.

Bijgevolg zou volgens de procureur-generaal voornoemd artikel 4, tweede lid, als volgt kunnen worden aangepast:

“Bij de uitspraak over de strafvordering worden de burgerlijke belangen ambtshalve aangehouden, zelfs bij ontstentenis van burgerlijke-partijstelling, indien de zaak wat die belangen betreft niet in staat van wijzen is”. (Nederlandstalige versie van het jaarverslag 2019, 114).

Dans la version française du même rapport annuel ce paragraphe est toutefois libellé comme suit: (COUR DE CASSATION DE BELGIQUE, Rapport Annuel 2019, 111): *“Lors du jugement de l’action publique, les intérêts civils sont réservés de plein droit, même en l’absence de constitution de partie civile, si la cause n’est pas en état d’être jugée quant à ces intérêts.”*

Il est évident que la version française est la bonne version.

En tant que loi relative à la procédure, la loi proposée s’appliquera, conformément à l’article 3 du Code judiciaire, aux litiges en cours.

In de Franstalige versie van het zelfde jaarverslag wordt deze paragraaf evenwel als volgt vermeld (COUR DE CASSATION DE BELGIQUE, *Rapport Annuel 2019*, 111): *“Lors du jugement de l’action publique, les intérêts civils sont réservés de plein droit, même en l’absence de constitution de partie civile, si la cause n’est pas en état d’être jugée quant à ces intérêts.”*

Het is duidelijk dat de Franstalige versie de juiste is.

De voorgestelde wet zal als wet betreffende de rechtspleging krachtens artikel 3 van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing zijn op de hangende rechtsgedingen.

Marijke DILLEN (VB)
Katleen BURY (VB)
Dries VAN LANGENHOVE (VB)
Reccino VAN LOMMEL (VB)
Tom VAN GRIEKEN (VB)

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

L'article 4, alinéa 2, de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale, remplacé par la loi du 13 avril 2005, est remplacé par ce qui suit:

“Lors du jugement de l'action publique, les intérêts civils sont réservés de plein droit, même en l'absence de constitution de partie civile, si la cause n'est pas en état d'être jugée quant à ces intérêts”.

Art. 3

La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

10 novembre 2020

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 4, tweede lid, van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, vervangen bij de wet van 13 april 2005, wordt vervangen als volgt:

“Bij de uitspraak over de strafvordering worden de burgerlijke belangen van rechtswege aangehouden, zelfs bij ontstentenis van burgerlijke-partijstelling, indien de zaak wat die belangen betreft niet in staat van wijzen is.”

Art. 3

Deze wet treedt in werking de dag dat ze in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

10 november 2020

Marijke DILLEN (VB)
Katleen BURY (VB)
Dries VAN LANGENHOVE (VB)
Reccino VAN LOMMEL (VB)
Tom VAN GRIEKEN (VB)